

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2026-409

17.4.2026

Fremtind Forsikring AS

Bygning - innbo (kombinert)

Forsettlig fremkalt brann – strafferettslig frifunnet – fal. §§ 4-9 og 8-1 (4).

Det oppstod en brann på sikredes gård den 15.5.22. Arnestedet var i en stol ved peisen. Påtalemyndigheten tok ut tiltalte mot sikrede for grovt skadeverk og mente at han hadde påsatt brannen forsettlig. I retten førte påtalemyndigheten sakkyndig S, som mente at skadeårsaken mest sannsynlig var bar påførsel av ild i lenestolen. Videre fremla påtalemyndigheten et lydopptak av en telefonsamtale mellom sikrede og C. I lydopptaket spurte C sikrede om han var nervøs da han tente på stolen. Sikrede svarte nei og lo. Senere i opptaket sa sikrede at brannen hadde startet etter at han og R hadde fyrt. På tidspunktet for lydopptaket var C også siktet i saken, og sikrede ble ikke gjort kjent med opptaket. Tingretten frikjente sikrede for grovt skadeverk. Retten la blant annet vekt på at tidslinjen som den sakkyndige hadde lagt til grunn var noe usikker, da ulike vitner hadde gitt ulike forklaringer på når de så sikrede sist. Videre mente retten at lydopptaket kunne tolkes på flere måter. Retten vektla også at det ikke var mulighet for kontradiksjon, da C var meldt savnet og ikke møtte under hovedforhandling. I tillegg vurderte retten et erstatningskrav fra sikredes tidligere samboer, hvor anført ansvarsgrunnlag var forsettlig brannstiftelse. Retten frifant sikrede for erstatningskravet under henvisning til bevisvurderingen under straffespørsmålet. Foretaket mottok dommen den 24.3.23. Etter det gjennomførte foretaket ytterligere undersøkelser i saken. Foretaket fikk også vite at samboeren hadde anket den sivile delen av saken til lagmannsretten. Partene inngikk et rettsforlik i juli 2023. I forliket ble det presisert at utbetalingen skulle anses som en post i skifteoppgjøret mellom partene. Foretaket mottok rettsforliket den 16.9.23. Foretaket sendte så avslagsbrevet til sikrede den 25.9.23 og skrev at det forelå klar sannsynlighetsovervekt for at brannen var forsettlig fremkalt. Sikrede anførte imidlertid at foretakets avslag var i strid med uskyldspresumsjonen og anførte at foretaket ikke hadde fremlagt noen nye vesentlige bevis. Ifølge sikrede hadde foretaket selektivt plukket ut bevisene som talte i sin favør. Nemnda kom til at saken måtte avises av bevismessige hensyn.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning etter brann, herunder spørsmål om forsikringstilfellet er fremkalt forsettlig, og om sikrede dermed har gitt uriktige opplysninger i skadeoppgjøret, jf. fal. §§ 4-9 og 8-1 fjerde ledd.

Sikrede og hans tidligere samboer, B, ervervet en gård i 2017 med en halvpart hver. Kjøpesummen var kr 3 000 000, og eiendommen ble fullverdiforsikret samme år. I 2021 opphørte samboerskapet, og de klargjorde gården for salg. På daværende tidspunkt hadde sikrede besøksforbud mot sin tidligere samboer og søkte derfor om å få utføre arbeider på gården og rydde ut eget innbo før videre salgsprosess. Politiet godkjente oppholdet.

Den 15.5.22 brant våningshuset på gården helt ned. På skadedagen hadde sikrede vært på eiendommen for å rydde og ta med seg eiendeler. Han ankom gården rundt kl. 11. Sikrede fyrte

opp i peisen fordi det var kaldt. I nærheten av peisen stod det to lenestoler. Den ene stolen stod ca. 30 cm fra peisen. Foran peisen var det en gnistfanger. I løpet av søndagen ryddet sikrede sine resterende eiendeler fra våningshuset. Han gravde også ut jordmasser fra kjeller. Sikrede hadde besøk av flere personer på skadedagen, blant annet C. C skulle hjelpe til med å flytte en kompressor som han skulle ha med seg. Videre kom det en nabo, R, sammen med sine tre barn. R dro fra gården rundt kl. 15.30–16.00. Etter dette ryddet sikrede i låven.

Brannen i våningshuset ble først oppdaget av barna til H. H var på dette tidspunktet på besøk hos R. R og H observerte kraftig røyk fra taket på våningshuset på gården, og at det kom flammer ut av det ene vinduet over inngangspartiet. H varslet brannvesenet om brannen kl. 20.28. Dette var omtrent 20 min. etter at H hadde observert sikrede kjøre forbi i traktoren. R ringte til sikrede og fortalte om brannen. R og H dro bort til gården. De kjente på inngangsdøren og konstaterte at denne var låst.

Sikrede ankom eiendommen noe etter kl. 21.00 sammen med sin mor. Politiet ankom stedet kl. 21.06. Sikrede ble pågrepet. Han erkjente ikke straffskyld for å ha tent på huset. Sikrede ble løslatt samme dag. Politiet siktet sikrede for brannen.

Samme kveld pågrep politiet også C, og han ble siktet i saken. C er tidligere domfelt for grovt skadeverk ved å tenne på en hytte. Straffesaken mot C ble henlagt den 29.9.22. Han ble tilkjent erstatning for uberettiget forfølgning. I desember 2022 ble C meldt savnet.

Påtalemyndigheten tok ut tiltalte mot sikrede for grovt skadeverk og mente at han hadde påsatt brannen forsettlig. Da saken ble behandlet i tingretten, var S rettsoppnevnt sakkyndig. Han mente at arnestedet var i en lenestol ved peisen. Videre skrev han følgende om brannårsaken:

Underlaget i saken taler for

- Sterkt for at brannen ikke oppstod som følge av glør fra peisen som har truffet brennbare materialer (konklusjonsgrad -2)
- Med stor sikkerhet for at brannen ikke oppstod som følge av glør fra peisen som har truffet brennbare materialer (konklusjonsgrad -3)
- Sterkt for at brannen ikke oppstod som følge av varmgang gjennom pipa til nærliggende brennbare materialer (konklusjonsgrad -2)
- Til en viss grad for at brannårsaken ikke er elektrisk feil som har antent treverk (-1)

Sterkt for at brannårsaken er tilførsel av bar ild i en eller flere av stolene (konklusjonsgrad +2)

Den sakkyndige uttalte følgende om brannen kunne ha utviklet seg som ulmebrann:

Dersom gloen landet i en av stolene, ville den kunne hatt relativt gode forutsetninger for å skape en ulmebrann, spesielt om den hadde landet i en sprekk mellom to puter. Der vil det være god isolasjon slik at varmen fanges og akkumuleres. Det ville imidlertid tatt tid før en ulmebrann hadde generert tilstrekkelig med varme og brennbare gasser til at den hadde gått over i flammebrann. Også i dette tilfellet vil det blitt utviklet røyk og lukt som burde kunne blitt oppdaget.

Videre uttalte den sakkyndige:

Dette innebærer at dersom brannen var forårsaket av en glo som traff stolen, må dette ha skjedd en stund før brannstart, sannsynligvis noen timer og ikke mindre enn en halvtime. Brannen må ha gått over i flammebrann ca. 15-20 minutter før utrykningsleder [...] ankom stedet. Etter hva som er forklart av vitnene, har både [sikrede] og andre oppholdt seg i rommet i dette tidsrommet, men ingen har oppdaget noen lukt, røyk eller ulmebrann. I tillegg har [sikrede] forklart i avhør at han 'er sikker på at gitteret var satt foran peisen' [Dok. 08,0 I]. Et slikt gitter vil fange glør og redusere sannsynligheten for at glør treffer brennbare materialer.

Den sakkyndiges vurdering var basert på en tidslinje i pkt. 6.1.

Retten påpekte at det var enkelte usikkerhetsmomenter knyttet til tidspunktene som den sakkyndige hadde lagt til grunn i rapportens pkt. 6.1. Det ble vist til at det forelå noe ulike forklaringer om når sikrede dro fra eiendommen. I retten forklarte H at hans barn fortalte om brannen ca. 20 min. etter at sikrede passerte ham på traktoren. På bakgrunn av dette mente retten at den sakkyndige rapporten ikke i seg selv ga grunnlag for å fastslå med tilstrekkelig grad av sikkerhet at brannen var påsatt.

Videre påpekte retten at sikrede kunne ha ulike motiv for å sette fyr på våningshuset. Hans tidligere samboer hadde ønsket å avslutte forholdet. Videre hadde politiet ilagt besøksforbud. Retten mente at sikrede kunne ha hatt motiv om hevn mot sin tidligere samboer, ved å hindre at hun ble sittende igjen med gården eller hindre salg. Et alternativt motiv var å sikre en forsikringsutbetaling.

Retten påpekte også at vitnet H hadde forklart at sikrede var lei av gården. Dette hadde han sagt i tilknytning til salg av eiendommen. Videre sa H at C hadde fortalt at sikrede hadde spurt ham om hvordan han skulle gå frem med å tenne på gården uten å bli oppdaget. C skal ha sagt til H at han ikke måtte bli overrasket om det brant på gården. Ifølge H var dette omtrent en måned før brannen.

Videre vurderte retten et telefonopptak mellom C og sikrede. Opptaket ble gjort uten at sikrede visste det. I opptaket spurte C om hvordan det var etter at sikrede hadde tent på stolen, og om han var nervøs. Sikrede svarte blant annet «nei, nei, nei [...] vandra fint ut gjennom døra æ». Retten påpekte at dette kunne tolkes slik at sikrede erkjente at han hadde tent på stolen. Samtidig var det ukjent hva som ble sagt før i samtalen, og det fremkom latter i etterkant av svaret. Sikrede sa også litt senere i opptaket at «brannen starta etti det a [R] og æ hadd fyrri». Retten mente at denne uttalelsen ikke var forenlig med at han hadde tent på stolen. Videre påpekte retten at uttalelsen måtte ses i sammenheng med C's politiforklaring. Da politiet avhørte C, var han fortsatt siktet i saken og hadde dermed interesse i å svekke mistanken mot ham selv. Retten mente at dette reduserte bevisverdien av opptaket. Ettersom C var meldt savnet, var det ikke mulighet til kontradiksjon.

I tillegg påpekte retten at sikrede hadde gravd ut betydelige mengder jordmasser i dagene før brannen. Retten mente at det hadde formodningen mot seg at sikrede skulle ha satt fyr på huset etter å ha nedlagt tid og krefter på arbeidet. Men dersom huset var tent på ved en impulshandling, hadde dette mindre betydning.

Etter en samlet bevisvurdering kom retten til at det ikke var bevist ut over enhver rimelig tvil at sikrede satte fyr på våningshuset. Sikrede ble derfor frikjent.

Sikredes tidligere samboer hadde også fremsatt et erstatningskrav for økonomisk tap som hun var påført som følge av brannen. Kravet var på kr 650 000 og gjaldt halvparten av forsikringsutbetalingen fra Fremtind. Beløpet var utbetalt fra foretaket til dekning av pantegjeld som sikrede heftet for alene. Det ble anført at det forelå ansvarsgrunnlag ved at sikrede hadde tent på boligen. Retten mente at det heller ikke var klar sannsynlighetsovervekt for at sikrede hadde påtent våningshuset, og viste til sin tidligere bevisvurdering. Sikrede ble derfor også frikjent for erstatningskravet.

Foretaket mottok dommen den 24.3.23.

Påtalemyndigheten godtok de frifinnende postene under tvil. De la avgjørende vekt på at vitnet C, som var ett av de sentrale vitnene, var savnet, og at sakens bevisbilde derfor var vanskeliggjort.

Foretaket gjorde så egne undersøkelser av saken etter mottatt dom. Det er vedlagt en tidslinje over de mest sentrale delene av utredningen i tilsvaret.

Sikredes tidligere samboer anket spørsmålet om erstatningskravet til lagmannsretten. Før lagmannsretten skulle vurdere spørsmålet, inngikk partene et rettsforlik i juli 2023. Sikrede godtok å betale kr 650 000 til sin tidligere samboer. I forliket stod det at utbetalingen ville inngå som en post i skifteoppgjøret. Sikrede oversendte forliksdokumentene til foretaket den 16.9.23.

Foretaket sendte så avslaget til sikrede den 25.9.23. Ifølge foretaket hadde sikrede fremkalt brannen forsettlig og dermed svikaktig brutt opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. fal. § 4-9 og 8-1 fjerde ledd. I avslaget viste foretaket til flere bevis som retten hadde vurdert i straffesaken. Videre viste foretaket til en samtale med G den 24.5.23. G forklarte at han hadde hjulpet sikrede med å flytte en fryser på gården. Han hadde påpekt at sikringsskapet i kjelleren så nytt ut. Sikrede hadde sagt at hvis det hadde vært gammelt, så hadde sikrede kunne brukt det som unnskyldning for å brenne ned gården, men sikrede kunne få den til å brenne ned likevel.

Videre viste foretaket til samtaler med H og N, som var nærmeste naboer til gården. N forklarte at hun hadde snakket med B på telefon på brann dagen. Det var fremlagt et skjerm bilde som viste at de to hadde ringt hverandre den 15.5. kl. 20.17. I løpet av telefonsamtalen observerte N røyk fra pipa, som hun oppfattet som røyk fra peisen. Videre observerte hun at sikrede kjørte forbi på traktor. På slutten av samtalen kom et av barna i husstanden til N og fortalte at det brant på gården. Samtalen ble da avsluttet. Videre forklarte N og H til foretaket at sikrede ved flere anledninger hadde sagt at han likeså godt kunne ha tent på plassen. I politiavhør hadde H også forklart at han ikke var overrasket over brannen, og at han nesten hadde ventet på dette. H hadde også forklart til politiet at deres felles venn C hadde fått spørsmål fra sikrede om hvordan man lettest kunne tenne på et hus.

Foretaket hadde også kontaktet det lokale brannvesenet. Brannvesenet forklarte at man ikke kunne konkludere med at brannen var påsatt ut fra brannbildet og utviklingen av brannen. Bilder fra brannen viste at brannen innledningsvis hadde vært brenselstyrt, men senere gått over til å være ventilasjonsstyrt.

I tillegg viste foretaket til rapporten fra den sakkyndige S som konkluderte med at bevisbildet talte sterkt i retning av at brannen ikke oppstod som følge av glør fra peisen. Fremtids egne sakkyndige var enige i denne konklusjonen.

I forbindelse med nemndbehandlingen har sikrede fremlagt en beslutning om henleggelse i saken om C's forsvinning. Det fremgår av henleggelsen at C ble funnet død i september 2024. Videre står det at sikrede var mistenkt i saken, men saken mot sikrede ble henlagt fordi intet straffbart forhold var bevist.

Sikrede har i det vesentlige anført at brannen ikke ble fremkalt forsettlig. Tingretten frikjente sikrede i straffesaken og for erstatningskravet fra sikredes tidligere samboer. Fremtids vurdering rokker ved prinsippet om uskyldspresumsjonen, som er beskyttet av EMK artikkel 6 nr. 2 og Grunnloven § 96. Foretakets vurdering er ikke basert på nye eller vesentlige endrede bevis, men er snarere en subjektiv tolkning av de samme bevisene som ble ført for tingretten. Foretaket har blant annet vektlagt lydopptaket til C, som sikrede ikke var kjent med. Foretaket har ikke tatt hensyn til at sikrede litt senere i lydopptaket forklarte at brannen oppstod etter at han hadde dratt. Dette er ikke forenlig med at han selv skulle ha tent på brannen. Videre har foretaket ikke hensyntatt at C var siktet i saken på opptakstidspunktet, og slik hadde motiv for å få fokuset vekk fra seg selv. I tingretten kom retten til at lydopptaket hadde begrenset vekt. Videre anfører sikrede

at foretaket har avhørt vitnene etter at tingrettens behandling av saken ble avsluttet, slik at vitnene har hatt anledning til å tilpasse sine uttalelser.

Videre anfører sikrede at saken er egnet for skriftlig saksbehandling, da det foreligger en frifinnende dom fra tingretten. Sikrede er ikke kjent med at foretaket har andre vitner eller sakkyndige enn dem som ble ført i retten. Sakene som foretaket har vist til gjelder situasjonen der det ikke har vært en hovedforhandling tidligere. Videre anfører sikrede at dersom det avholdes ny hovedforhandling om forsikringsaken, kan vitnenes forklaringer være påvirket av ryktene rundt C's forsvinning og tiden som har gått siden hovedforhandling.

Når det gjelder rettsforliket med den tidligere samboeren, anfører sikrede at partene ble enige om at kravet skulle anses som en post i det økonomiske oppgjøret mellom partene etter samlivsbruddet. I tingretten var det ingen dialog knyttet til kravet. Sikrede protesterte kun på at han ikke var ansvarlig for brannen. Under behandlingen for lagmannsretten tydeliggjorde sikrede at det aldri har vært en tvist tilknyttet utbetalingen til eksamboeren, uavhengig av brannårsak. Det fremgår klart av forliket at beløpet skulle ses i sammenheng med det økonomiske oppgjøret mellom partene. Rettsforliket er derfor ikke avgjørende for vurderingen av skadeårsak.

Forsikringsforetaket har i det vesentlige anført at saken burde avvises fra nemndbehandling fordi den reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling. Saken har et komplisert bevisbilde, hvor forklaringene til vitner, sakkyndige og sikrede står sentralt. Det er også en omfattende mengde dokumenter. Finansklagenemnda har også i tidligere saker i all hovedsak avvist å behandle spørsmålet om sikrede forsettlig har tent på boligen sin, se eksempelvis FinKN 2022-1053 og 2021-1279.

Dersom saken ikke avvises, anfører foretaket at sikrede har fremkalt brannen forsettlig og dermed også har gitt uriktige opplysninger i skadeoppgjøret, jf. fal. § 4-9 og fal. § 8-1 fjerde ledd. Foretaket kan påberope seg svik selv om sikrede er strafferettslig frifunnet, jf. Rt-1990-1082. Ifølge foretaket underbygger vurderingen til den rettsoppnevnte sakkyndige at brannen ble fremkalt forsettlig. Videre fremstår det som usannsynlig at brannen skal ha oppstått ved vanlig vedfyring. Foretaket mener også at det er påfallende at sikrede lanserte lenestolen som det umiddelbare arnestedet ved pågripelsen, sett hen til sikredes kunnskap om at disse var plassert slik, og at peisen var brukt på samme måte i årevis. Foretaket anfører at telefonsamtalen mellom B og N tilsier at sikrede forlot gården mellom kl. 20.17 og kl. 20.25. Første nødanrop er registrert kl. 20.28. Videre var sikrede i fjøset før han forlot gården, som ligger tett på hovedhuset. Det fremstår som usannsynlig at sikrede ikke skal ha merket brannen før han forlot gården.

Videre anfører foretaket at sikredes forklaring har lav bevisverdi. Han hadde et økonomisk motiv og et hevnmotiv mot B. Han nektet straffskyld i straffesaken om mishandling i nære relasjoner mot B, men er nå dømt for dette. I tillegg legger foretaket vekt på telefonopptaket mellom sikrede og C. Foretaket fester ikke lit til sikredes forklaring om at «erkjennelen» i samtalen var fordi han var forbannet på C med hans mange spørsmål, eller at han bare snakket C i munnen. Flere vitner skal også ha forklart at sikrede har uttrykt at han ønsket at gården skulle brenne opp eller lignende.

Foretaket har også reklamert «uten ugrunnet opphold». Saken har vært under kontinuerlig utredning fra tingrettsdommen, og avslaget ble sendt ni dager etter at foretaket fikk beskjed om at saken var forlikt.

Angående erstatningskravet, anfører foretaket at det ikke gir mening at erstatningskravet gjaldt brannårsaken i tingretten, men ikke i lagmannsretten, slik sikrede anfører.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket kan avslå sikredes erstatningskrav, si opp forsikringene og kreve erstatning for utgifter til utredning fordi brannen ble fremkalt forsettlig, jf. fal. § 4-9 og fal. § 8-1 fjerde ledd.

Nemnda mener denne saken reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4.1 bokstav d, hvoretter en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom «saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går utover klageorganets effektivitet» og lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f. Det følger av Prop. 32 L (2015-2016) under pkt. 10.6.1.3 at avvisningsregelen kan benyttes «der klageorganet ikke anser tvisten å være egnet for deres behandling, for eksempel på grunn av bevisspørsmål», jf. også FinKN 2017-408 og 2018-077.

Nemnda forstår den fagkyndige dokumentasjonen slik at flere brannårsaker er aktuelle, men de har ulik utviklingstid. For å vurdere om brannen er fremkalt forsettlig, blir dermed forklaringene til sikrede og vitnene avgjørende. Dette kan vanskelig vurderes på bakgrunn av skriftlig saksbehandling, men bør belyses med muntlige forklaringer fra de fagkyndige, vitnene og sikrede i en hovedforhandling.

Det er også fremlagt et omfattende bevismateriale. Nemnda mener disse bevisspørsmålene vanskelig kan løses på en forsvarlig måte ved skriftlig saksbehandling for en sak som gjelder uredelig brudd på redegjøringsplikten ved skadeoppgjøret etter fal. § 8-1. Problemene knyttet til bevis i en slik sak blir særlig fremtredende fordi det dreier seg om bevis for uredlighet, og hvor man ved motstridende forklaringer må ta stilling til sikredes troverdighet. Dette er et spørsmål som generelt er vanskelig å avgjøre med skriftlig saksbehandling, og som blir enda vanskeligere pga. den strenge bevisbyrden i slike saker. Problemene knyttet til bevisvurderingen må også sees i sammenheng med at det dreier seg om alvorlige anklager mot sikrede med store økonomiske konsekvenser, samtidig som uredelig brudd på redegjøringsplikten er et stort problem for foretakene og fører til store tap for forsikringskollektivet, jf. Ot.prp. 1988-1989 s. 84 flg. Samlet mener nemnda dette betyr at en forsvarlig behandling av denne saken forutsetter at saken er bedre opplyst enn tilfellet er her.

Sikrede anfører imidlertid at saken kan behandles med skriftlig saksbehandling fordi det foreligger en frifinnende dom fra tingretten. Tingretten la også til grunn at sikrede måtte frifinnes for erstatningskravet som hans tidligere samboer hadde fremmet i anledning straffesaken. Foretaket er ikke bundet av en frifinnende straffedom ved spørsmål om sikrede har fremkalt brannen forsettlig, jf. eksempelvis Rt. 1990 s. 1082. Beviskravet for straff og svik er ulikt. Beviskravet for svik er klar sannsynlighetsovervekt, mens beviskravet i strafferetten er at forholdet må være bevist ut over enhver rimelig tvil. Den frifinnende dommen i tingretten er derfor ikke avgjørende for nemndas vurdering.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Saken avvises.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (bransjerepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).